

Snabbprotokoll

Energipolitiskt program

Inledning

- 1) En hörnsten i energipolitiken är klimatpolitiken. Energipolitikens mål är bl. a. att skapa ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för produktion och distribution av energi samt för en effektiv hushållning. Ett sådant regelverk ska ge möjligheter att investera i energiproduktion som främjar en säker och konkurrenskraftig energiförsörjning i hela landet och bidra till att minska EU:s beroende av energi från länder med instabila eller odemokratiska regeringar.
- 2) Energipolitiken ska också skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning som svarar mot högt ställda krav på skyddet för hälsa, miljö och klimat. Vi måste ta ansvar för framtiden.
- 3) Detta förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna.
- 4) Svenska folkpartiet är inte en aktiv pådrivare av utbyggd kärnkraft. Samtidigt stöder vi en energipolitik som syftar till att granska alla alternativ som är utsläppsfria, utsläppsnåla eller med tanke på utsläpp neutrala, hållbara och ifråga om kostnadsstrukturen lönsamma produktionsformer. Alla energiformer bör bedömas med tanke på hela samhällets bästa.

Bakgrund och nuläge

- 5) Räknat per invånare, ligger Finland i toppen av Europas energi- och elförbrukning, detsamma gäller koldioxidutsläppen. Detta innebär en rad utmaningar och vägval som måste göras, inte minst med tanke på behovet att minska koldioxidutsläppen, för alla gäller det att övergå till en livsstil som bättre än nu beaktar en hållbar utveckling. Den stigande elförbrukningen utgör en av de största utmaningarna för närvarande.
- 6) Den tunga industrin i Finland står för ungefär hälften av landets energi och elkonsumention. Energipolitiken har traditionellt utgått från den energiintensiva industrins växande elbehov – främst metall- och pappersindustrins.
- 7) I Finland är de vanligaste energikällorna vattenkraft, kärnkraft, stenkolk, naturgas, trä och torv. Vi måste kännbart öka användningen av vattenkraft i redan exploaterade älvar.
- 8) Finland är en del av den nordliga elmarknaden vilket betyder att el ständigt köps och säljs över gränserna. Finland säljer också t.ex. biobränsle till Sverige.
- 9) Klimatförändringen och EU:s energipolitik har satt fart på energidebatten. Den stigande levnadsstandarden i länder såsom Ryssland, Kina, Indien och Brasilien innebär att energipolitiken klarare än hittills också får en säkerhetspolitisk dimension. Nu står Finland inför en starkare satsning på förnybar energi och energieffektivisering. EU har förbundit sig att före år 2020 minska mängden växthusgaser med 20 % räknat från 1990-års nivå; fås ett globalt avtal till stånd ska minskningen vara 30 %. Andelen

Snabbprotokoll

förnybar energi ska under samma tid ökas med 20 % och andelen biobränsle med 10 %. För Finlands del betyder det att andelen förnybar energi ska ökas från 28 % till 38 %. Energiförbrukningen ska minska med 20 % jämfört med situationen år 1990 genom en ökning av energieffektiviteten. Målen som EU har gett Finland är 9,5 procent mer förnybar energi och 16 procent lägre utsläpp år 2020. Målsättningarna är bindande och förpliktiga till åtgärder, för oss gäller det att göra vägvalen nu. Ju längre man väntar med förändringarna desto dyrare blir det totalt sett.

10) Den förnybara energiproduktionen i Finland har hittills bestått av vattenkraft och skogsindustrins bioenergi, där potentialen är begränsad. Vindkraftens andel idag är bara 0,2 % av elproduktionen. Vad gäller energibesparingar, har politiken hittills inte uppmärksammat den icke-industriella sektorn i tillräcklig grad.

11) Vi står inför beslut om åtgärder för att lyckas skapa en hållbar energi- och klimatpolitik. Satsningar som grundar sig på förnybar energi och effektivisering har en positiv bieffekt: Vårt know-how på dessa områden är nämligen starkt och en större hemmamarknad för förnybar elproduktion skulle kunna leda till nya arbetsplatser och företag. Den positiva utvecklingen är redan igång och skapar nya arbetstillfällen. Vindkraftsindustrin i Finland har redan nu skapat över 2000 arbetsplatser.

12) Det lönar sig för var och en att spara energi, inte bara för att hejda klimatförändringen utan också för att hålla de egna energikostnaderna under kontroll. Det lönar sig att ta del av olika energispartips. Vi förbrukar mycket energi hemma och i trafiken och det finns många sätt att spara. Vi kan börja med att t.ex. sänka inomhustemperaturen, använda el och varmvatten förnuftigt och undvika onödig bilkörning. Vi står för att sänka bilskatten på hybridbilar.

Våra prioriteringar

13) Sfp stöder en modern, ekologiskt hållbar energipolitik. Vi betonar klimatpolitiken och prioriterar åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Koldioxidutsläppen måste begränsas och ny miljövänlig energiteknologi utvecklas och tas i bruk. Stora satsningar skall göras på att spara energi och förbättra effektiviteten.

14) Finland har potential ifråga om den förnybara energin. De största resurserna för ökad användning av förnybar energi finns inom den skogsbaserade bioenergin. Regeringsprogrammet förutsätter intensifierade åtgärder för att öka skogstillväxten på ett hållbart sätt. Samtidigt ska man se till att den ökade energianvändningen av trä inte äventyrar skogstillgångarna med tanke på högre förädlingsbehov. En ökad energianvändning av trä förutsätter också att möjligheterna att använda torv som kompletterande bränsle tryggas.

15) Regeringen ska trygga en kostnadseffektiv användning av skogsenergin genom att utvecklandet av teknologin i branschen och det offentliga stödet till investeringar ökas påtagligt och att all biobaserad energi som uppfyller hållbara ekologiska kriterier befrias från skatt.

Särskilt ska kombinerad el- och värmeproduktion prioriteras och stödas så att den blir vanligare.

Snabbprotokoll

16) Att spara energi och undvika onödig förbrukning ger det bästa resultatet med tanke på minskade koldioxidutsläpp. Alla sektorer kan minska på sin energiförbrukning genom att ta i bruk energieffektiv teknik.

17) Det är viktigt att den offentliga sektorn är ett föredöme i energi- och klimatfrågor. Därför vill vi utmana kommunerna i tävling om vem som är den bästa energikommunen, det handlar om att vara modellkommun för tidsenliga energilösningar. Erfarenheter finns exempelvis i svenska Falkenberg.

18) Regeringsprogrammet för Vanhanen II framför vikten av en effektivare energi- och klimatpolitik, ett förbättrat energisparande och en höjd energieffektivitet. Därför skall regeringen före utgången av 2008 utarbeta ett åtstramat energisparprogram. Inom ramen för programmet skall bl.a. byggnaders energiprestanda och förfarandena med energisparavtal utvecklas samt energiprestandan hos maskiner och anläggningar förbättras genom internationella avtal och EU-samarbete.

19) Sfp vill framhålla privatkonsumtionens betydelse: energisnåla hushåll och tjänster, värmepumpar, bättre pannor, mm. kan leda till en 15 procent lägre elenergi-konsumtion i hushållen. Uppvärmningen av fastigheter står för 40 % av hushållens energiåtgång. Val av värmekälla spelar därför en stor roll med tanke på koldioxidutsläppen. I privathushållen finns många till synes oförargliga energislukare som sammantaget förbrukar stora mängder el. Vitvaror och annan hemelektronik måste bli energieffektivare och bör därför vara märkta med konsumentinformation om energiåtgången. Stand-by funktionerna som gör att elapparaterna förbrukar el även i viloläge kunde på sikt förbjudas. Det är viktigt att granska elförbrukningen i ett helhetsperspektiv där också de små elementen har betydelse. Traditionella glödlampor värmer mer än de lyser, vilket inte är ändamålsenligt. Belysningens andel av elförbrukningen i hushållen är 18 %. En övergång från glödlampor till energisparlampor och energisnåla LED-lampor skulle innebära en inbesparing av el som motsvarar all elanvändning i 50 000 småhus per år. För att få en realistisk bild av den faktiska elförbrukningen per tidsenhet bör systemet med fjärrmätning införas i enlighet med regeringsprogrammet.

20) För att främja konkurrensen på elmarknaden är det centralt att konsumenterna ges möjlighet att byta elleverantör avgiftsfritt oftare än en gång per år. Därför bör elöverföringsbolagen ha en skyldighet att utan kostnad installera fjärravläsningsmätare åt de kunder som så önskar.

21) Det finns en stor potentiell marknad för de finländska företag som satsar på utvecklingen av ny energiteknologi. Denna sektor växer starkt globalt och Finland bör höra till de främsta länderna i världen både då det gäller utvecklingen och ibruktagandet av miljöteknologi och förnyelsebar energi.

22) Energipolitiken måste också beakta industrins konkurrenskraft på en global marknad. Energins andel av de totala produktionskostnaderna är inom de energiintensiva sektorerna på sin höjd 7 %. För mindre intensiva industrisektorer är energins andel betydligt mindre medan råvarornas pris har en större betydelse. Den globala konkurrensen är hård och det lönar sig för industrin på längre sikt att nu göra investeringar i energisnål teknologi. Användningen av frekvensomvandlare i elapparater är exempel på energisnål teknik.

Snabbprotokoll

23) Ett led i energipolitiken måste vara att stödja enskilda och företag som tar sitt miljöansvar. Miljö- och energibesättning måste utformas så att det lönar sig att ta miljöansvar. Politiken vi för skall stimulera införandet av nya miljövänliga alternativ. Inom givna ramar skall valet mellan olika former av energiproduktion styras av de beslut som fattas av energiproducenter och energianvändare på marknaden. Det är en viktig politisk uppgift att säkerställa goda konkurrensförhållanden på energimarknaderna.

24) Den energiintensiva basindustrin verkar på en global marknad. Även energimarknaderna är i allt högre grad internationella. Det är därför viktigt att regelverket inte utformas på ett sätt som försämrar konkurrenskraften för den inhemska industrin.

25) Vi behöver ekonomiska styrmedel såsom investeringsstöd, gröna certifikat, skattelättnader och inmatningstariffer för att snabbt befrämja förnybara energiformer. Kostnaderna av miljöbelastningen från de konventionella energikällorna såsom kol, kärnkraft, olja och naturgas bör även beaktas då helhetspriset för olika typer av energiproduktion beräknas.

Målsättningen bör vara att minska beroendet av energi som importeras från länder utanför EU.

26) Sfp anser att konsumtionen av energi skall stävjas och fås att minska inom det kommande decenniet. För att uppnå en hållbar utveckling måste energieffektiviteten förbättras. Myndigheterna bör ges effektiva instrument för att reglera elanvändningen under köldtoppar. Livsstilen i de industrialiserade länderna bör ändras så att man förbrukar mindre naturresurser och tär mindre på naturen. Den industrialiserade världen bör aktivt överföra miljövänlig teknologi till u-länderna.

27) Gas-, kol- och torvkraft är välbekanta energikällor både för fristående elproduktion och för samproduktion av el och värme. De fossila energikällornas andel (exklusive torven) var 51 % år 2004.

28) Torven bör definieras som en långsamt förnybar energikälla. Torven är vårt lands näst största energiresurs efter träet. År 2004 var torvens andel av energikällorna 6 %. I motsats till träets beaktas inte torvens koldioxidupptag under dess livscykel utan den belastas ensidigt vid förbränningen. Som långsamt förnybar energiresurs måste både koldioxidupptag och – utsläpp vägas mot varandra

29) Vårt land har lång erfarenhet av fasta träbränslen för uppvärmning. En mångårig satsning på teknisk utveckling har lett till att vi idag har moderna lösningar som lämpar sig för såväl storskalig som småskalig värmeproduktion. Man kan t.ex. i värmeproduktionen utnyttja förädlade träprodukter som pellets, fänga upp solvärmens med solfångare eller omvandla jordens, luftens och vattnets värme-energi via värmepumpar till användbar värme-energi.

30) Utsläppshandeln gäller kraftverk och fjärrvärmeverk med större effekt än 20 MW. Största delen av de kommunala kraftverken har en mindre effekt än 20 MW och står således utanför utsläppshandeln. Problemet är, att det i praktiken saknas styrmedel för att minska koldioxidutsläppen och öka träbränslets konkurrenskraft i förhållande till de fossila bränslena i de mindre värmeverken. Det är därför av största betydelse att stöd beviljas för produktion av värme och el med bioenergi i de mindre kraftverken. De

Snabbprotokoll

mindre kraftverken borde också ges möjlighet att komma med i utsläppshandeln, då utsläppskvoterna fördelas nästa gång. Detta skulle minska statens behov att köpa utsläppsrättigheter.

31)Systemet med handeln med utsläppsrätter kommer att revideras. Enligt förslaget kommer gratis utsläppsrätter att i fortsättningen delas ut mer sparsamt, och man kommer allt mer att övergå till att sälja utsläppsrätter på auktion, till en början inom elproduktionen. Handeln med utsläppsrätter kommer att utvidgas till nya industribranscher, t.ex. till den kemiska industrin.

32)Energiförbrukningen, inte minst i bostadsbeståndet, kan göras effektivare. Många byggnader står idag inför ett omfattande renoveringsbehov. Detta gäller allt från mindre egnahem till höghus i stadsområden. Lägre energiförbrukning minskar den miljöbelastning som våra bostäder bidrar till, samtidigt som mera energi kan frigöras för den övriga marknaden. Energibesparande investeringar ska premieras.

33)Användningen av olja för uppvärmning har minskat, men beroendet av olja i bostadssektorn bör kunna brytas helt. Ny teknik i samband med upprustningen av bostäder har inte bara betydelse för energibesparingar, utan även för en attitydförändring och ett ökat miljömedvetande hos de boende.

34)En god uppvärmningsform med hänsyn till miljön, isynnerhet för småskaligt bruk, är värmepumpstekniken. Normalt kan cirka två tredjedelar av värmebehovet tas från omgivningen medan cirka en tredjedel kommer från insatsen till pumpenergin men verkningsgraden kan variera något beroende av värmekälla och tekniskt utförande. Genom att installera värmepumpar i hus som nu uppvärms med direkt- el kan betydande el-inbesparingar göras. Vi anser att eluppvärmning som enda energikälla i nya hus inte ska tillåtas i framtiden. Eluppvärmning bör om den ska användas vara komplement till energieffektivare alternativ såsom vedugnar och eller värmepumpar.

35)Tillräckliga styrmedel i form av energistöd bör fortsätta för att höja intresset för miljövänliga uppvärmningsformer som träpellets, solfångare samt värmepumpar. Utvecklingen av teknik för reducering av småpartikelutsläpp också i befintliga anläggningar bör stödas.

36)Vindkraften har en stor utvecklingspotential i Finland. Vindförhållandena längs vår långa kust och i vårt fjällandskap är goda och kartläggs i en vindatlas de närmaste åren. Även det teknologiska kunnandet är i toppklass. Motståndet mot vindkraften har dock varit synligt den senaste tiden, och därför är det viktigt att vinna allmänhetens godkännande för denna rena energiform. Vindkraften kräver fortsatt stöd. Tillståndsprocessen måste vara klar och öppen, och placeringen bör bygga på god planering så, att såväl lokalbefolkningens som fritidsbefolkningens behov beaktas. Det finns stora outnyttjade möjligheter att bygga vindkraftsproduktion både till havs och på land.

37)Finland bör förutom att föregå med ett gott exempel även exportera den energipolitiska know-how vi har till de länder som ännu inte prioriterar miljövänliga energiproduktionsmetoder.

Ett minskat oljeberoende

Snabbprotokoll

38) Biogasanläggningar har under senare tid väckt intresse. Förutom gödsel från djurhushållning kan även samhällets övriga bioavfall behandlas i anläggningen. Målsättningen bör vara att slutprodukten skall kunna utnyttjas som energi eller återföras till kretsloppet som jordförbättringsmaterial. Viktigt är då att förhindra läckage av näringsämnen till omgivningen. Metangasen som frigörs från soppippar är en drivhusgas som är 20 gånger skadligare än koldioxid. Det är därför viktigt att metangasen tillvaratas och används till energiproduktion eller att icke-återvinningsbart avfall och slam direkt förbränns.

Regeringen har beslutat utvidga inmatningstarifferna till biogasanläggningar.

39) Avfalls- och sophantering måste ske i enlighet med den av regeringen fastställda strategin för avfallshierarkin. Avfallshanteringen kan kombineras med förbränning och energin som frigörs vid förbränningen bör tillvaratas. God förbränningsteknik finns att tillgå, förbränningen är allmän i de flesta andra europeiska länder och EU har direktiv och miljönormer för soppförbränningen.

Avfallsförbränningsanläggningar med bästa förbränningsteknik, där energin tas tillvara, bör förverkligas.

40) Det bästa resultatet med tanke på minskad miljöbelastning nås genom att spara energi. Genom att utveckla och ta i bruk energieffektiv teknik kan alla sektorer märkbart reducera sin energiförbrukning. Tillräckliga ekonomiska styrmedel behövs för att ta i bruk sådan teknik.

41) Vid byggande bör alltid energisnåla lösningar enligt de nya byggnormerna iakttas. Det skall också sporras till och vara förmånligt att bygga energisnålt.

42) Det är viktigt att åstadkomma en attityd som entydigt tar avstånd från energislösande. Av lika stor betydelse är det att producenter av varor sporras till energieffektiva slutprodukter. Den offentliga upphandlingen uppgår till 25 miljarder euro årligen. Större ekologisk medvetenhet bör iakttas i all offentlig upphandling. Hemmamarknaderna behövs för att nya miljövänliga innovationerna skall komma ut på marknaden och kommersialiseringen av produkterna skall ske.

Fakta och förklaringar

Skogsenergi: Skogsenergi fås från hyggesrester på förnyelsezoner och från klenvirke i skogar som gallras första gången. Det är nationalekonomiskt lönsamt att ta tillvara energivirket och man kan därigenom minska kostnaderna för skogsvården. I Finland är målsättningen att i ännu högre grad än tidigare utnyttja skogsenergin.

Den nordiska elmarknaden: Finland, Sverige, Norge och Danmark har en gemensam elmarknad. Målsättningen är en gränslös marknad och effektiv handel med omvärlden. Elmarknadspriset på den finländska parti- och minutmarknaden bestäms enligt den nordiska elbörsen Nord Pool (The Nordic Power Exchange). Elhandel kan bedrivas över Nord Pool med olika tidsintervaller. De handelsformer som används är Elspot, Elbas och Eltermin. På Elspot, som påminner om en auktion, sker handeln i 24 timmars perioder. Affärerna görs dagligen före kl. 13.00 och elpriset bestäms enligt lagen om tillgång och efterfrågan. Genom Elspots prissättningssystem regleras energiflödena mellan länderna och Elspots priser används som referenspriser vid långfristiga

Snabbprotokoll

kontrakt. Elbas är en så kallad eftermarknadsplats, där man kan bedriva handel när Elspot stängt. På Elbas görs affärer upp för perioder som växlar mellan sju och 31 timmar. Vid handel med Elspot och Elbas är det fråga om fysisk elhandel, vilket innebär att el säljs och köps för omedelbar förbrukning.)

Fossila bränslen: olja, kol och naturgas. Nya fossila bränslen bildas hela tiden, men det tar lång tid. Kol, olja och naturgas som vi nu utnyttjar bildades för 50 till 500 miljoner år sedan.

Förnybar energi: Med förnybar energi menas sådana källor, som – olikt de fossila – förnyas i snabb takt, och är oändliga. Sådana är till exempel solen, vind och vatten. Även biobränsle och utnyttjandet av virke inräknas i den här kategorin.

Energiprestanda: Energiprestanda är ”den mängd energi som behöver användas i en byggnad för att uppfylla de behov som är knutna till ett normalt bruk av byggnaden under ett år. Energi som ingår är energi för uppvärmning, komfortkyla, tappvatten samt drift av byggnaders installationer (pumpar, fläktar eller dyl.) och övrig fastighetsel.

Energiprestanda är energianvändning per golvarea i temperaturreglerade utrymmen som är avsedda att värmas till mer än 10 °C (tempererad area) och som är begränsade av klimatskärmens insida. Energiprestanda redovisas i kWh/kvm och år.

Växthusgas: De gaser som finns i jordens atmosfär och som hindrar utströmningen av värme. De viktigaste växthusgaserna är [koldioxid](#) (CO₂), [CFC](#) (klorfluorkarboner, freoner), [metan](#) (CH₄), [dikväveoxid](#) (N₂O) och kväveoxiderna (NO_x) samt [ozon](#) (O₃).